

Kıbrıs Türk Toplumunda Mevlid Geleneği Mevlid on the Turkish Cypriot Society

Hacı Ermiş*

Öz

Bu araştırma, Kıbrıs Türk toplumunda mevlid geleneğinin yerini ve dini hayattaki etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Veriler katılımlı gözlem ve gözlem yoluyla elde edilmiş, ayrıca yazılı kaynaklardan da yararlanılmıştır. Araştırma KKTC Mesarya bölgesinde yaklaşık 15000 Kıbrıslı Türkün mevlidle ilgili tutum ve davranışlarının gözlenmesi yoluyla yapılmıştır. Mevlid, Hz. Muhammed (s.a.v)'in doğum yeri, zamanı ve doğumu münasebetiyle yapılan merasimler ve okunan metinler anlamında kullanılmaktadır. Bu kutlamalar İslam dünyasının birçok yerinde yüzyıllardır yapılmaktadır. Osmanlı devletinde de ilk devirlerden itibaren icra edilmiş özellikle Süleyman Çelebi'nin meşhur mevlidi çok rağbet görmüştür. Günümüz Kıbrıs Türk toplumunda mevlid okutmak, belirli zamanlarda, sınırlı katılımla gerçekleşen mahallî uygulama olmayıp adeta toplumun tamamını kuşatan ve toplumda temel bir dini uygulama formu olarak karşımıza çıkmaktadır. Mevlid, gözlemlerimize göre, cenazesi olan hemen herkesin okuttuğu, özellikle kadınlar ve çocuklar olmak üzere geniş katılımlı bir uygulamadır. Mevlid genelde cenaze vesilesi ile okutulsa da adak, doğum vb. sebeplerle de okutulmaktadır. İcrada cami imamları yanında mahalli mevlid okuyucusu kadınlar da önemli yer tutar. Mevlidle ilgili önemli bir hususta ikramlardır. Cenaze mevlidlerinde daha zengin, ama diğerlerinde de belirli bir düzeyde olan ikramlar, Kıbrıs'a özgü hamur işleri, hellim peyniri, tatlılar, herse adı verilen keşkek türü yiyecek vb. şeklinde katılanlara sunulur. Kısaca mevlid, Kıbrıs Türk Toplumunda çok yaygın uygulama alanı ve toplum hayatında bir çok fonksiyonu bulunan en temel dini form olarak karşımıza çıkmakta, İslam toplumlarının pek çoğunda kendisine yüklenen anlamı aşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mevlid, Kıbrıs Türk toplumu, gelenek, İslâm.

* T.C Diyanet İşleri Bakanlığı, Kayseri Dini Yüksek İhtisas Merkezi, Araştırma Makalesi.
“Bu makale 10-12 Mayıs 2018 Tarihleri arasında Aksaray'da düzenlenen Uluslararası Din Sosyolojisi Sempozyumunda bildiri olarak sunulan metnin yeniden düzenlenmiş halidir.”

Abstract

This study aims to reveal the place of the Mevlid tradition in Turkish Cypriot society and its effects on religious life. The data were obtained through observation and written sources were used. The research was conducted by observing the attitudes and behaviors of approximately 15000 Indigenous Turkish Cypriots in Mesarya region of the TRNC. Mevlid is defined as ceremonies and read texts of Hz. Muhammed (s.a.v) 's birth, place of birth, time of birth. These celebrations have been held in many parts of the Islamic world for centuries. In the Ottoman Empire, which was carried out from the beginning of the first period, especially the famous Mevlid of Suleyman Celebi has been very popular. Today, on Turkish Cypriot society, teaching Mevlid is not a local practice with limited participation at certain times; According to our observations, Mevlid is read by almost everyone in funeral ceremonies and a practice with a wide participation, especially women and children. Mevlid is usually read not only the ceremonies of funeral and also ceremonies of birth, etc. In addition, Imams are local Mevlid readers, but women are also important readers. An important issue about Mevlid is food. Foods such as Cypriot-specific pastries, hellim, sweets, herse, and so on are served to the participants. In short, Mevlid is the most basic religious form with many functions on the Turkish Cypriot society and most Islamic societies ascribe a very important meaning to Mevlid.

Keywords: Mevlid, Turkish Cypriot Society

GİRİŞ

Herhangi birinin doğum yeri, doğum zamanı ve doğum günü kutlaması anlamlarına gelen mevlid kelimesi, özellikle Hz. Peygamber'in doğumu ile ilgili kutlamalar ve bu amaçla yazılmış olan menkıbe için alem olmuştur (Pekolcaý ve Çelebi 2016). Tarih boyunca pek çok kişi hazreti peygamberin gerek kişisel özellikleri gerekse doğumu ve yaşam serüveni ile ilgili eserler kaleme almıştır. Mevlid isimli eserlerde bu genel çerçeve içinde özellikle Hz. Peygamber'in doğumu ve yaşam sürecinden belirli kesitleri konu alan eserler olarak karşımıza çıkmaktadır. Mevlidin uygulama şekilleri ve dindeki yeri İslam âlimlerince tartışılmış farklı yaklaşımlar olmakla birlikte genelde içerisindeki Kur'an tilaveti, salâvatlar, dua, yapılan ikram ve sadakalar göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. Hz. Peygamberi anmanın ve bu amaçla insanların toplanmalarının meşru olacağı görüşü olarak ifade edilmiştir. Mevlid metinleri birçok bölgede, farklı dillerde kaleme alınmış, törenlerde okunur hale gelmiştir. İslam dünyasında ilk kaleme alınan mevlidlerden ilk büyük toparlayıcı olanı İbn-i Dıhye' nin yazdığı "Kitab'üt -Tenvir fi Mevlid es-Sirac el-Münir" adlı eseridir. 13. Yüzyılın başlarında yazılmıştır (Schimmel 2007). Yine Ebu Bekr bin Abdullah el Kaysi, Hafız İraki, müfessir İbn- i Kesir, ve Ali bin Muhammed Şeybani (ibni deybe) ilk mevlid yazarlarındandır (Maliki El- Haseni). Türkçede de birçok mevlid kaleme alınmış ancak bunların en meşhuru ve toplumda kabul

göreni Süleyman Çelebinin Vesiletü'n Necat isimli eseri olmuştur. Süleyman Çelebi bu eserini Hz. Muhammed (s.a.v.)'ın diğer peygamberlere üstün olduğunu ispat etmek için yazmıştır (Dini Kavramlar Sözlüğü). Mevlid törenleri ilk olarak Hz. Peygamber'in doğduğu evi ziyaret ve burada dua etmek şeklinde sade bir tören şeklinde icra edilmiş, Fatimiler zamanında ise Hz Ali ve Fatıma ve devrin hükümdarının da doğumunu içeren, sadece saray eşrafının katıldığı gösterişli törenler şeklini almıştır. Halkın genelinin ve birçok bölge halkının da iştirak ettiği kutlamalar ise ilk olarak m. 1207,1208 tarihlerinde Erbilde, Kökböri zamanında görülmektedir. Bu törenler çok gösterişli olarak icra edilmiş halka ziyafetler verilmiş, günlerce süren etkinliklerle kutlanmıştır (Muhammed 2015). Osmanlılar zamanında mevlid törenleri Süleyman Çelebi'nin mevlidini yazdığı Mevlid metnini müteakip III. Murat zamanından sonra düzenlenmiştir. Kanuni döneminden itibaren de devlet teşrifatında yer almıştır (Şeker ty). 1910 yılında, bu gün, kaunla mevlid bayramı olarak kabul edilmiş, cumhuriyetin ilanından sonra bu uygulamadan vazgeçilmiştir (Pekolcay ty). Günümüzde KKTC'de mevlid kandili gününün resmi tatil olarak devam etmesi bu uygulamanın bir devamı olarak görülmelidir. Sözlü kültürün hâkim olduğu dönemlerde mevlid hikâyelerini de içine alan mevlid okumaları büyük bir vecd içinde gerçekleşmiş, Osmanlı döneminden sonra birçok faktörün etkisiyle mevlidler yalın olarak hikâye vb. şeylerden büyük oranda arındırılarak basılmış ve okunmaya devam etmiştir (Özalp 2014). Türkiye'de mevlid kandillerinde ve belirli vesilelerle okunmaya devam etmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde mevlid uygulamalarının başlangıcı ile ilgili bir veriye sahip olmasak da günümüzde mevlid törenlerinin halkın büyük çoğunluğu tarafından kabullenildiğini gözlemledik. Bu uygulamanın halkın dini hayatında etkileri ve yaygınlığının sebepleri araştırmamızın temel amacını oluşturmaktadır.

KIBRIS TÜRK TOPLUMUNDA MEVLİD OKUNMA VESİLELERİ

Kıbrıs Türk toplumunda mevlid birçok sebep göz önüne alınarak okunmaktadır. Mevlid temelde Hz. Muhammed (a.s.)'a duyulan sevgi ve muhabbetin dile getirilmesidir. Bununla sevap kazanmak, şefaate nail olmak, geçmişlere hayır hasenat yapabilmek gibi birtakım amaçlar gözetilir. Tarih boyunca İslam toplumlarında mevlid okumanın faziletlerine dair kitaplar yazılmış, sünnetten deliller getirilmeye çalışılmıştır, mevlidin bid'atı hasene sayılması gerektiği belirtilmiştir. En meşhuru Süleyman Çelebi'nin mevlidi olmakla birlikte Türkçede 200'ün üzerinde mevlid yazılmıştır (Efendi 2016). Pekolcay mevlidin İslam topluluklarında, Hz peygamberin viladetinin sene-i devriyesinde, dini merasim ve zikirlerde ayın esnasında, çocuğun doğumu münasebetiyle, bir kişinin ölümünün kırkinci günü ve adak olarak okutulduğunu ifade etmektedir (Pekolcay). Ayrıca, Süeda Bilgen geçmişte okula yeni başlayan çocuklar içinde mevlidler okunduğunu belirtmektedir (Bilgen, ty). Bunlara Türkiye'de dini kandillerde ve cenazelerden sonra yedinci, kırkinci, elli ikinci ve yıldönümünde okunan mevlidleri de ekleyebiliriz. Ancak bunların günümüzde çok yaygın olmadığını da belirtmeliyiz. Kıbrıs Türk Toplumunda

ise özellikle cenazenin ilk üç gününde, 40. günü ve yıldönümünde hemen her cenaze için mevlid okutulur. Ve bu mevlidler çok geniş katılımlı olarak gerçekleşir. Katılımcıların ekseriyeti kadınlardır. Bunlara ilave olarak adak, çocuğun altı aylık olmasıyla kına için, görülen rüyanın etkisiyle geçmişlere rahmet için, kandillerde camilerde okunması, şehidlerin ve önemli kişilerin ruhları için okunan mevlidleri de bunlara ekleyebiliriz. Bunların yanında geçmişte lohusanın yataktan kalkma günü için bir işte usta çıkılacağı zaman diploma günlerinde de okunmaktadır (HaberKıbrıs 2012).

MEVLİD TÖRENLERİNE KATILIM

Mevlid, Kıbrıs Türk toplumunca birçok vesileyle okutulan ve belki de İslam dünyasının hiçbir yerinde olmadığı kadar dini bir uygulama olarak görülmekte ve toplumun çok büyük kesimi tarafından kabul edilmektedir. Özellikle ölüm ile bütünleşmiş bir halde yaşatılmaktadır (Atalay 2003). Cenaze mevlidlerine çok büyük katılımlar olur. Bu mevlidlere ölenin ailesi tarafından vefat ve mevlide davet şeklinde gazetelere ilanlar verilir. Böylece uzak yerlerde olanlar da haberdar edilmektedir (Polat 2011). İlk mevlidleri genellikle imamlar okumakta, ölüm yıldönümü ve diğer vesilelerle okutulanları ise mevlid okumayı bilen bayanlar da okumaktadır. Mevlidler, toplumun bir araya geldiği en kapsamlı toplantılar olarak görülmelidir. Zira bayram namazları dâhil hiçbir dini مراسم toplumda mevlidler kadar yer etmemiş ve genel kabul görmemiştir. Toplumun farklı inanç kültür ve dünya görüşündeki fertlerinin ekseriyeti mevlidi benimsemiş ve cenazelerinde okutmaktadırlar. Kıbrıs Türk Toplumunda din eğitimi, dini kurumlar ve camilerle ilgili her fırsatta eleştiri getiren gerek basın yayın organları gerekse sendika ve sivil örgütler, toplumda bu kadar yaygın olan bir uygulama hakkında fikir birliği etmişçesine sessiz kalmaktadırlar. Çünkü kendileri de cenazeleri olduğunda mevlid okutma yoluna gitmektedirler. Bunda toplumsal bir baskı düşünülebilirse de, kanaatimizce bundan da öte genel bir kabul vardır. Belki ölmüş yakınlarla karşı yapılabilecek tek şey ve dışarıdan bir dayatma algısı olmadan toplumun kendi dinamiklerinin bir eseri olarak görülmesinin bunda payı vardır diyebiliriz. Halkın mevlid törenlerini kabulü ile ilgili, 2016 yılında yerli Kıbrıs Türk Toplumunun sosyal ve dini hayatı üzerine yaptığımız, çalışmada dini geleneksel uygulamalar olarak ifade ettiğimiz sorumuza verilen cevaplarda görülmektedir. Katılımcıların % 61,8'i mevlid okuttuğunu, %34,6'sı türbe ziyareti yaptığını, %13,8'i hatim indirdiğini, %10'u kurşun döktürdüğünü, %6,4'ü muska yazdırıldığını, %14,4'ü de hiç birini yapmadığını ifade etmiştir (Ermiş 2016). Bu veriler mevlidin Kıbrıs Türk Toplumunun geleneksel dini anlayış ve yaşayışında ne kadar etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Gözlemlerimize dayanarak şunu söyleyebiliriz ki, görev yaptığımız camide bayram namazları dâhil hiçbir ibadette caminin yarısından fazlasının dolduğuna şahit olmadık. Ancak bazı mevlidlerde caminin tamamen dolup birçok kişinin de dışarıda kaldığını müşahade ettik. Bütün bunlar mevlidle ilgili genel kabulü göstermektedir. Mevlidler bir yandan bir dini tören ve rahatlama amacıyla ifa edilirken bir takım dini bilgilendirme ve öğrenim faaliyeti olarak da işlev görmektedir. Mevlidlere daha çok

kadınlar iştirak etmekte, özellikle camide okunanlara erkekler çok az katılmaktadırlar. Burada yapılan dini konuşmalar özellikle kadınların dini bilgi düzeyine belirgin düzeyde katkı sağlamaktadır.

İhlâs, Felak, Nas, Fatıha ve Elif Lam Mim gibi sure ve ayetler katılımcılar tarafından tekrar edilmekte, çoğunlukla ezberlenilmektedir. Yanlış ve eksik bilinen bazı yerler bu vesileyle düzeltilmektedir.

MEVLİD'İN FONKSİYONLARI

Taziye, Kıbrıs Türk toplumunda mevlid okunmanın en önemli nedeni olarak cenaze olmasını ifade etmiştik. Cenaze ile ilgili evlere giderek veya toplu bir mekânda bulup taziyelerin kabul edilmesi gibi Türkiye'de bazı bölgelerde günlerce süren bir taziye geleneğinin Kıbrıs Toplumunda çok fazla yer almadığını görmekteyiz. Taziyeler cami bahçesi veya mezarlıkta, sınırlı olarak bildirilmekte, asıl taziye cenaze için okutulan mevlide katılarak ortaya konulmaktadır. Bazı yerlerde ilk iki gün Yasin okutma ve üçüncü gün geniş katımlı mevlid bazı yerlerde de üç gün boyunca mevlid okutulmakta, ama her halükarda ana mevlid merasimi üçüncü gün olmaktadır. Bu günde hem katılım çok daha fazla olmakta hem de yapılan ikramların miktarı ve çeşitleri artmaktadır. Böylece üçüncü gün okunan mevlide katılımla taziye vazifesi de yerine getirilmiş olmakta, cenaze ile ilgili yapılan işlerde büyük ölçüde son bulmaktadır. Cenaze sahipleri de bundan sonra normal gündelik yaşamlarına dönmektedirler.

Din eğitimi, toplumun değerlerinin yeni kuşaklara aktarılması olan sosyalleşmenin (Dönmezler 1994) mevlid törenlerinde etkin olarak gerçekleştiğini görmekteyiz. Bu sayede birçok kültürel form yeni kuşaklara aktarılmaktadır. Kuşkusuz burada yeni kuşaklara aktarılan değerlerden bir tanesi de dini bilgi ve uygulamalardır. İster camide isterse başka bir mekânda olsun mevlidlerde Kur'an-ı Kerimdeki kısa surelerin tekrarlanması orada olanların bunlardan haberdar olmalarını, ezberinde olanların ezberlerini kontrol etmesi, ezberinde olmayanlarında tekrarlandıkça yavaş yavaş ezberlemelerini sağlamaktadır. Bunun yanında kelime-i şehadet, kelime-i tevhid, tekbir, salâvat ve duaların tekrar edilmesi de, dini değerler ve kültürün aktarımını sağlamaktadır. Kıbrıs Türk toplumunun ve genç nesillerin din eğitimi imkân ve durumunu göz önüne aldığımızda bu bilgilenmenin toplumsal yaygınlık ve fonksiyonellik açısından başka bir örneğinin olmadığını söyleyebiliriz. İlkokullarda, din eğitimi almamış öğretmenlerin verdiği, ortaokullarda da kısıtlı din eğitiminin bunları sağlamaktan uzak olduğunu belirtmeliyiz. Mevlidin din eğitimi ile ilgili bir diğer fonksiyonu da toplantıda yapılan bilgilendirici konuşmalardır. Ortam, süre, üslup ve konunun güncelliği ve insanların ilgileri dikkate alınarak yapılan dini içerikli kısa konuşmalar, muhataplarca dikkatle takip edilmekte ve bu tarz konuşmalar talep edilmektedir. Ancak yukarıda saydığımız usullere dikkat etmeden, çok uzun, ortama uygun olmayan ve muhatapları hedef alıcı ve incitici konuşmalar rahatsızlık meydana getirmekte ve tepkilere neden olmaktadır. Ayrıca cenaze ile

İlgili yapılması gerekenler ve diğer ahkâmıla ilgili pek çok soru da bu mevlidlerde sorulmakta ve cevabı alınmaktadır. Bizzat tarafımızdan okunan mevlidlerde birçok temel dini konu ile ilgili kısa ve özlü bilgiler verilmiş, bu bilgiler büyük bir dikkatle takip edilmiş, hatta bazı kişiler sırf bu konuşmaları dinlemek için geldiklerini ifade etmişlerdir. Yine bu mevlidlerde zaman zaman tartışma ortamı oluşturulmuş, birçok kişi bizim konuşmalarımızdaki konularla ilgili katkı ya da eleştirilerini ifade etmişler ve konu birlikte tartışılabilmiştir. Ancak bu konuşmalar her mevlidde yapılamamakta konuşmacılar ya bu tarz bilgiler vermeyi istememekte veya bilgi yetersizliği nedeniyle konuşmamaktadır.

Toplumsal kaynaşma, mevlidin bir diğer fonksiyonu toplum bireylerinin kaynaşması ve birbirinden haberdar olmalarını temin etmesidir. Özellikle cenaze mevlidleri vesilesiyle uzak yakın yerleşim yerlerindeki insanlar bir araya gelmekte böylece aralarında kaynaşma gerçekleşmektedir. Aynı yerleşim yerinde bile olsa zaman zaman bir araya gelebilen insanların daha yakından ilişki kurmalarına da vesile olmaktadır. Ayrıca mevlid için hazırlanan ikramların hazırlanmasında komşu ve akraba kadınların yardımlaşmaları da kaynaşmaya vesile olmaktadır.

Cami ile irtibat, Kıbrıs Türk Toplumunda insanların cami ile irtibatları sınırlı seviyededir. Şüphesiz bu durumun değişik sebeplerinden bahsedilebilir. Biz mevcut duruma ve gözlemlerimize bakarak böyle bir sonuca ulaştık. Bütün İslam ülkelerinde olduğu gibi Kıbrıs'ta da insanların camiye en çok geldiği zamanlar olan cuma ve bayram namazlarına katılıma baktığımızda, Cuma namazına katılımın çok çok sınırlı, bayram namazlarına katılımın ise biraz daha fazla olmakla birlikte, yerleşim yerlerinde yaşayan insan yoğunluğu dikkate alındığında sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu gözlemi 2016 yılında tamamladığımız çalışmamızın verileri de doğrulamaktadır. Bu araştırmada katılımcıların % 21,2'si sadece bayram namazlarını kıldığını, %54,3'ü ise hiç namaz kılmadığını (Ermiş, ty) ifade etmiştir. Bu veriler cami ile ilişkinin de sınırlı düzeyde olduğunu göstermektedir. İşte bu sınırlı ilişkiye mevlid törenleri önemli katkılarda bulunmakta, insanlar, özellikle kadınlar ve çocuklar camiye gelmekte, genellikle mevlid öncesi bazen de sonrasında kılınan namazı gözlemlemekte, bazı kişilerde mevlid vesilesiyle geldikleri cami de cemaate katılarak namaz kılmaktadırlar. Mevlidlerde gözlemlediğimiz bir husus da bazı kişilerin hayatlarında ilk kez camiye girdikleri ve bunun tedirginliklerini hissetmeleridir. Zira Kıbrıs'ın 1974'te ikiye ayrılması neticesinde Rumlardan boşalan yerlere yerleşmişler. Uzun yıllar köylerinde cami olmamış böylece bir nesil camiden uzakta yetişmiştir. Kuşkusuz cami ile iyi bir iletişim kurulamamasının başka sebepleri de vardır. İşte bu durumda mevlid törenleri toplumun ibadet mekânı olan cami ile buluşması ve ilişkilerine katkı sağlamaktadır. Özellikle çocuklar camiye daha kolay adapte olmakta, olumlu hisler geliştirmektedir.

İcra Edenler

Mevlidi icra edenlere baktığımızda, cenaze mevlidlerinin ilk günlerde ve kırkinci gününde olanları genelde imamların okuduğunu gözlemledik. Ancak yıldönümü, adak,

doğum, çocuğun altı aylık olması ve diğer vesilelerle okunan mevlidleri imamların yanında, mahalli mevlid okuyucusu kadınlarında sıklıkla okuduklarını hatta bazı yerlerde kadın okuyucuların daha ön plana çıktığını görmekteyiz (HaberKıbrıs 2012). Sınırlı sayıda imam olmayan erkeklerinde mevlid okuduğu gözlemlenmiştir. Mevlid okuyanların durumu ve usullerine baktığımızda, imamların belirli bir dini eğitim aldıkları malumdur, mevlid okuyan kadınlar ve erkeklerin ise çoğunluğunun bir din eğitimi almamaları formel olarak buna imkanda olmadığı görülmektedir. Zira son birkaç yıla kadar Kıbrıs'ta yasal olarak din eğitimi veren hiçbir kurum mevcut değildi. Son yıllarda açılan ilahiyat koleji ve ilahiyat fakülteleri ise henüz yerli Kıbrıslı Türk halkla bütünleşebilmiş değildir. Bu durum mevlid okuyucularının mevlidlerde dini bilgi verme gibi faaliyetlerden uzak olmalarına etki etmektedir. Sadece bazı imamlar bilgi vermekte bu da şartlar göz önüne alınmayınca ve gereksiz ayrıntı ve incitici bir üslupla olunca bazı sıkıntılara sebep olmaktadır. Ortam ve şartlar iyi ayarlanınca yapılan konuşmalar bilgilendirici bir hal almaktadır.

Mevlidlerde göze çarpan bir diğer hususta mevlid okuyanlara bir miktar para verilmesi geleneğidir. Bu gelenek bazı kişilerin eğer ücret verilmez ise mevlidin kabul olmayacağı inancında olduğu ifade edilmektedir. Ancak okuyan kişi açıkça ücret talep etmediğini ifade ettiğinde çoğu zaman insanlar böyle bir şeye gerek duymamaktadırlar. Gözlemlerimize göre bu uygulamaların bir takım inanç ve geleneklerle ilgisi bulunmakla birlikte bazı din görevlileri ve özellikle mahalli mevlid okuyucusu kadınlar ve çok az da olsa bazı mevlid okuyan erkeklerin teşvikiyle olduğu müşahede edilmiştir. Bazı bölgelerde mevlid okumanın bir sektör haline geldiği, bu işin istismara çok açık olduğu ve din görevlilerinin imajlarına olumsuz yansıdığı gözlemlenmiştir. Görüştüğümüz bazı kişiler ücret hususundaki rahatsızlıklarını açıkça ifade etmişlerdir.

Yapılan İkramlar

Mevlid, bir kültürel ortam ve geleneklerin yaşatılması işlevini de görmektedir. Bu törenlerde katılımcılara Kıbrıs'a özgü birtakım ikramlarda bulunmaktadır. Bunlar temelde ölünün, üçüncü, kırkinci ve ölüm yıldönümlerinde okunan mevlidlerde ikram edilmektedir. Bazı değişiklikler içerebilmekle birlikte temelde tavuk etiyle ve aşurelik buğdayla yapılan, keşkek türü "herse" isimli sıcak olarak ikram edilen bir yiyecek, "pilavuna" ismi verilen Kıbrıs'a özgü bir nevi poğaçaya, bademli irmik helvası, Kıbrıs peyniri olan "hellim"le ve zeytinle karışık olarak yapılan "bitta", içli köfte, sayılabilir. Bunlar, çoğunlukla evlerde komşu kadınların yardım ve desteğiyle hazırlanmaktadır. Ancak son yıllarda bazı firmalara, paket usulü ile yaptırılmaya başlanmıştır. Mevcut durum giderek bu yöne doğru kayacağını göstermektedir. Ancak tatlı ve herse gibi birtakım şeyler evlerde yapılmaya devam etmektedir. Kişilerin maddi durumlarına göre bu ikramlar birçok ilave ile bazen ölü için daha çok şeyler yapabileme arzusu, bazen de toplumsal statünün tezahürü olarak, adeta maddiyat gösterisine dönüşmekte, bu hususlar, toplumda

zaman zaman dile getirilmektedir. Bu ilaveler arasında genelde herkes bir meyve suyu, tek olarak paketli lokum, şeker, folyo içine konulmuş bir dilim Kıbrıs'a özgü hellim peyniri ve diğer yiyecekler sayılabilir.

Mevlidin İcrası

Cenaze veya diğer vesilelerle okunan mevlidlerin icrasında bir farklılık göze çarpmamaktadır. Camilerde mevlid başlamadan veya başlayınca tütsü yakılır. Katılımcılar yerlerini alırlar. Bir aşır okunarak başlanır. Mevlid bölümleri okunur, aralarda ilahi ve salâvatlar getirilir, mevlid esnasında çiçek suyu olarak satılan sudan katılımcılara ikram edilir. Sonunda kısa sureler okunur cemaatte bunlara iştirak eder (HaberKıbrıs 2012). En son dua ile merasim son bulur. Cami dışında evlerde, bahçelerde, bazen mevlid için kapatılan kahvehanelerde de mevlid merasimi icra edilir. İkramlar paketlenmiş bir şekilde katılımcılar yerlerinde otururken veya mevlid alanının çıkışında takdim edilir.

Mevlid kandili dolayısıyla yapılan kutlamalar 1989 yılından itibaren Diyanet İşleri Başkanlığınca Kutlu Doğum Haftası olarak kutlanmaktadır. Bu kutlamalar son yıllara KKTC'de de icra edilmekte ve ciddi bir ilgi uyandırmaktadır. Kıbrıs'ta 2005 sonrasında yaygınlaşmaya başlayan Kutlu Doğum Haftası kutlamaları Kıbrıs Türk halkı arasında geniş ilgi uyandırmıştır. Programları düzenleyenler KKTC Din İşleri ve Türkiye Din Hizmetleri müşavirliğine bağlı görevliler olmakla birlikte, halk bu kutlamalara yoğun ilgi göstermiş, organizasyonlara maddi manevi destek vermiş, bu ilgi basın ve medyanın ilgisini de bu programlara yöneltmiştir. Ayrıca devlet ricali en üst düzeyde kutlama programlarına iştirak etmiştir. Bu iştirak halk nezdinde programların meşruiyet zeminini de etkilemiştir. Programlarda birçok etkinlik icra edilmiş, kutlamalar camilerin dışında salonlar ve açık havada yapılmıştır. Kutlama yapılan yerleşim yerlerinde farklı bir hava teneffüs edilmiş, kutlu doğum halkın bir süreliğine de olsa gündemi olmuştur. 2013 sonrasında ise yavaş yavaş program sayısı azalmış, salonlara dönülmüş, belirli merkezlerde halktan uzak programlar icra edilmeye başlanmıştır. Son birkaç yılda KKTC Din İşlerince Mevlid Kandili haftası adıyla alternatif bir hafta icat edilmiş, bu haftada kutlamalar yapılması yoluna gidilmiştir. Ancak bu kutlamalarda halkın, basın yayın ve devlet ricalinin ilgisinden uzak, cami cemaati ve bir kısım öğrenci gruplarının dışına çıkamamaktadır. Türkiye'de Kutlu doğum haftası kutlamaları mevlid kandiline endekslenmiş ve yeni formatta icra edilen, programlar "Mevlid-i Nebi Haftası" olarak icra edilmeye başlamış ilk yapılan icralar daha ziyade bilgi merkezli organizeler olarak ortaya çıkmıştır. KKTC'de 2018 yılında düzenlenen programlara baktığımızda Din Hizmetleri Müşavirliği ve Din İşleri başkanlığınca ortak bir salon programı düzenlenmiştir. Bu programa KKTC devlet ricalinin halkın katılımı yok denecek düzeyde kalmış, bazı camiler ve öğrenci yurtlarında bayanlara yönelik programlar (kktcdinhizmetleri, 2018) Hala Sultan tekkesine ziyaret ve ilçelerde lokma tatlısı dağıtımı dışında (kktcdinisleri ty), halka açık genele hitap edici programlar düzenlenememiştir. Basın yayında

mevlid kandilinde icrası düşünölen programlara değinilmiş, programların icrası ile ilgili Hala Sultan ziyareti dışında çok fazla değinilmemiştir. Göröldüğü kadarıyla sınırlı alanlar dışında halk arasında mevlidi nebi etkinliklerinin çok fazla etkinliği olmamıştır.

SONUÇ

İslam dünyasının hemen her yerinde önemli yer tutan mevlid geleneği, KKTC'de de çok büyük bir kabul görmüş, belki hiçbir İslam ülkesinde olamadığı kadar halk tarafından kabullenilmiş ve uygulama alanı bulmuştur. Daha çok cenaze vesilesiyle okunan mevlidler birçok fonksiyonu da beraber getirmiş, toplumsal kaynaşma, genç nesillerin dini sosyalleşmeleri, dini bilgi edindirme gibi sonuçları da doğurmuştur. Ayrıca kültürel öğelerin yaşatılmasında da mevlidler önemli görevler icra etmektedir. KKTC'de mevlid normal fonksiyonlarının dışına çıkarak en temel dini form olarak toplum hayatında yerini almıştır. Bütün bu sonuçlar toplumda doldurulmak istenilen dini teori ve pratiklerin farklı bir şekilde gerçekleştirilen faaliyetlerle giderilmeye çalışıldığını, ayrıca kadınlar eliyle bir dini geleneğin genel kabul görmesinin sağlandığını göstermektedir. Ayrıca Kıbrıs Türk toplumunun dini kimliğinin inşası ve sonraki nesillere aktarımı konusunda da mevlidin çok önemli bir fonksiyon icra ettiğini söyleyebiliriz.

Kaynaklar

- Atalay, Talip Kuzey Kıbrıs'ta Yaygın Din Eğitimi ve Cami Hizmetleri, Lefkoşa 2003 Bilgen, Süeda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Gelenek Görenek ve Adetleri, suedabilgen.wordpress.com
- Pekolcay, Necla, Mevlid(Süleyman Çelebi), Dergâh Yayınları, İstanbul 2016,
- Dini Kavramlar Sözlüğü, "Mevlid" maddesi, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Dönmezer Sulhi, Toplum Bilim, Beta basım yayım dağıtım, 11. Bası, İstanbul 1994 Efendi Mehmet Fevzi, Mevlid Okumanın Faziletleri, Hazırlayan, Selami Şimşek, Buhara Yayınları, İstanbul 2016
- El-Haseni, Seyyyid Muhammed Alevi Maliki, (2016). Mevlid'i'n Nebevi'yyi Şerif, çev. H.Yiğitarıslan, tarih ve basım yeri yok, Ermiş, Hacı, Kuzey Kıbrıs Türk Toplumunda Sosyal ve Dini Hayat (Mesarya Örneği), Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Hattar, Yusuf Muhammed, mevsuat'ül Yusufiyye, Dar'ut Takva Yayınları, Dimaşk 2015 Schimmel Annemarie, Ve Hz. Muhammed (S.A.V.) O'nun Peygamberidir...", çeviren, Okşan Aytolu, Profil Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2007
- Şeker, Mehmet, Osmanlılarda Mevlid Törenleri, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Mevlid maddesi, C.29, Özalp, N. Ahmet, Mevlid Hikâyeleri, Büyüyen Ay Yayınları, İstanbul 2014 Polat,
- Nejla, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yazılı Basınında Kişisel İlanlar ve Ölüm İlanları, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 2011
- <https://haberkibris.com> 21 Şubat 2012 (Sevabına mevlit okuyor)
- www.kktcdinhizmetleri.com/basin-bulteni, 2018-Mevlid-i Nebi haftası etkinlikleri 29.11.2018 tarihli toplantı
- kktcdinisleri.com/kktcde-mevlid-i-nebi-haftasi-hazirlik-toplantisi-yapildi.html
- Mevlid on the Turkish Cypriot Society